

Н.М. Гаркуша, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

КЛАСИФІКАЦІЯ МАТЕРІАЛЬНИХ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ДЛЯ ЦІЛЕЙ АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ

Матеріальні оборотні активи є однією із головних складових ресурсного потенціалу підприємства. Оптимальність обсягу, склад і структура матеріальних оборотних активів в значній мірі впливають на стійкість фінансового стану суб'єктів господарювання.

Аналіз матеріальних оборотних активів дає можливість оцінити ефективність їх використання, що сприяє забезпеченню нормалізації роботи підприємства, підвищенню рівня його рентабельності. Відомо, що підприємство, яке має відносно невеликий запас матеріальних оборотних засобів, але ефективно їх використовуючи, може добитися тих же результатів, що і підприємство з великим обсягом оборотних активів, але нерациональною їх структурою і завищеною у порівнянні з поточними потребами величиною. Тому, в сучасних умовах, особлива увага керівництва підприємств концентрується саме на вдосконаленні системи управління їх матеріальними оборотними активами. Це потребує всебічного теоретичного дослідження цієї категорії, а ґрунтовне розуміння її сутності та складу мають велике практичне значення.

Слід зазначити, що матеріальні ресурси на підприємствах різних галузей господарювання мають суттєві відмінності. Дослідження теорії та діючої практики свідчить, що існує багато підходів до групування матеріальних оборотних активів за різними ознаками. Відтак, науковий і практичний інтерес викликає узагальнення й систематизація існуючих у зарубіжній і вітчизняній практиці класифікацій матеріальних оборотних активів підприємств з метою виявлення найбільш типових класифікаційних ознак, а також дослідження сучасних підходів до встановлення нових класифікаційних ознак виходячи із специфічних особливостей аналізу та управління цим видом активів.

Вивчення існуючих класифікацій матеріальних оборотних активів підприємств надало можливість визнати, що вони розрізняються за ступенем охоплення та глибиною. Треба зазначити, що в літературних джерелах найбільш часто виокремлюються наступні класифікаційні ознаки: за функціональним призначенням в процесі виробництва, за ступенем ліквідності, за фінансовим ризиком вкладень, нормовані й ненормовані активи, за матеріально-речовим змістом.

Дослідження підходів до класифікації матеріальних оборотних активів за певними ознаками дозволило їх систематизувати, узагальнити та доповнити:

- за видами – виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція, товари для продажу, напівфабрикати власного виробництва);

- за часом перебування в кругообігу – початкові, функціональні, накопичені;

- за функціональним призначенням (за характером участі в операційному циклі) – оборотні виробничі фонди (активи, обслуговуючі виробничий цикл), фонди обігу (активи, обслуговуючі фінансовий цикл);

- за місцем перебування – запаси постачальників; запаси посередників; запаси роздрібною торгівлі; запаси в дорозі; запаси у виробничому процесі; запаси на складах;

- за логістичними циклами – виробничі запаси, запаси постачання, запаси просування та використання, застарілі (неліквідні) запаси;

- за матеріально-речовим змістом – предмети праці, призначені для споживання в ході нормального операційного циклу, готова продукція, товари;

- за принципами організації і стадіями управління – ненормативні, нормативні, планові, облікові;

- за особливими умовами зберігання і контролю – дефіцитні, дорогоцінні;

- за ступенем ліквідності – середньо ліквідні, повільно ліквідні, низько ліквідні;

- за ступенем фінансового ризику – малий, середній, високий;

- за джерелами формування – власні і подібні до них, позикові та додатково залучені;

- за характером фінансових джерел – валові, чисті, власні;

- за рівнем достатності – надлишкові, оптимальні, дефіцитні;

- за періодом зберігання – поточні (постійні), сезонні, страхові, технологічні;

- за швидкістю обертання – високої швидкості обертання, середньої швидкості обертання, низької швидкості обертання.

Таким чином, різноманіття класифікаційних ознак матеріальних оборотних активів, а також доповнення та уточнення класифікації авторськими ознаками створює об’єктивні передумови для підвищення рівня обґрунтованості управлінських рішень.